

D. T. O. M. A.

Collegij Ethici

DISPUTATIO QUINTA

Do

MANSVETUDINE

In Regia universitate CHRISTINÆ Aboënsi,

P R A S I D E

M. MICHAEL E O. VVEXIONIO

Juris, Polit: ac Histor: Professore publico celeber.

rimo, Præceptore ac promotore ætatem
colendo honorando.

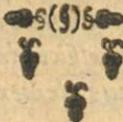
R E S P O N D E N T E

G E O R G I O N I C O L A I E L I N G I O

S. R. M. s. STIP.

Publico examini submissa ad 29. April:

Anni æræ christianæ 1648.

A B O E,

Excudebat Petrus Wald Acad. Typogr. 1648.

GENEROSISSIMO AC ILLUSTRISSIMO
HEROI
DN. LINNARDO TOR-
STENSON

Comiti in Ortala/ lib. Baroni in Wireschadh/ Domino in
Forsteh/ Restadh/ Kasjil; Equiti aurato. S.R.M. & re-
gnorū Sveciæ ac Gothiæ Senatori & consiliario, exer-
cus generali campi Marschallo, nec non Ge-
nerali per Pomeraniam Gubernatori.

Domino meo gratosissimo.

SALUTEM FELICITATEM ET OBSEQUIA

Heroices inter virtutes immortalitati consecrandas (quibus tu illu-
strissime comes, supra communem hominum sortem elevatus, hostibus
no minus terrori quam patria & solatio ac substdio fuisti & adhuc es) nec Ma-
gificentia rara oblivionis unquam silentio involvenda est, quâ literarum
cultores Celsitudo Tua domi forisq; clementer prosequitur est. Quapro-
pter non demirator Illust: Comes si misarum castra sectantes vel vili
chartaceo munere gratitudinem suam, ob tantum favorem declarare hu-
miles gestiunt. Hac ego mente exercitium hocce Academicum aspe-
ctui tuo obijcio clementissimo, resseramq; subjectionis debita esse volo, donec
proprium aliquem ingenij fætum T.º Celsit: filijq; generosissimis, tanti
parentis ex ase virtutum heroicarum heredibus, una cum meipso studijsq;
meis dicavero. Interim hoc vultu aspice clementi, quod ex humilimo cor-
de profectum est, meq; clientelâ tua clementer dignare.

ABOÆ. III. Calend. Maii.

Anno 1648.

T.º Celsitudini
Subjectissimus

GEORGIUS ELINGIUS.

COLLEGII ETHICI
DISPUTATIO V.
De
MANSVETUDINE.

Respondente GEORGIO ELINGIO Sudermanno.

THESES I.

Sicuti proximâ disputatione de Virtutibus priorem Decalogi tabulam & primū posterioris tabulz preceptum, 4tum videlicet in ordine spectantes egimus; ita hâc vice ad stum Praeceptum, quod occidere vetat, transitum faciemus'. Quo ipso duo potissimum injunguntur; alterum ne proximum lādamus; alterum ut nostram nostrorumq; vitam legitimè tueamur. Undē etiam duæ virtutes Ethicæ non ignobiles, Mansuetudo scil. atque Fortitudo emanant. Quarum priorem hâc disp. considerabimus, posteriorem ad sequentem recessientes.

II. Mansuetudo dicitur quasi manui asuetudo, sicut mansuetus quasi manui assuetus i. e. cicut & tractabilis, undē & de brutis, maximè domesticis, propriè dicitur. Hinc argumentari quis poterit hunc in modum: Quod de bestijs propriè dicitur, id virtus moralis non est; ea quippe in bruta & bestias minimè cadit. Atqui Mansuetudo de bestijs propriè dicitur; Ea enim primariò mansveta i. e. domita dicuntur. E. Mansuetudo non est virtus moralis. Et per consequens gratis de cādem hīc loci pertractatur.

III. Verūm Respondeatur ex Fasce, nostro controversi: Ethic. Seet. 2. Memb. 4. q. 1. Mansuetudinem non tantū jux-

ea primam impositionem sumi, quatenus brutis propriis tribuitur; verum etiam pro excessu in ignoscendo, quo sensu Mansuetus dicitur qui etiam tum non ieiascitur quando juste & honeste irasci posset atque deberet. Et adhuc vel maxime & usitatissime ac philosophice mansuetus dicitur qui in irascendo & ignoscendo laudabilem atque honestam mediocritatem servat. Et sic Mansuetudo est virtus moralis irascendi appetitum recte componens ne ob aliam causam, citius vel scilicet diutius vel brevius, plus vel minus quam per se irascatur. Quae non modo virtutis nomen meretur, sed vel omnium maxime necessaria est. Cum reliqua vitiis impellant, ira precipitet: ut cum Seneca loquamur. Patet igitur primam acceptiōem propriissimā quidē esse, ultimā tamen usitatissimam. Et sic major propos. corruit, potest enim in aliā acceptiōē non in usitatā nihilominus virtutis nomine gaudere ac salutari.

4. Regeri tamen adhuc poterit; Sed bruta interīa istidem iram interdum cohibent atque ferociam deponunt & mansuefcunt, ita ut non irascantur plus vel minus &c. quam per se; Prout leonum exemplo, qui viliora animalcula contemnunt & hoste prostrato mitescunt &c. probari potest. Verum resp.

5. Non esse virtutem siquidem à ratione non procedit, necq; ejus ductum sequi potest, cum eadē omnia bruta destituantur. 2. Ut aliarum virtutum ita & hujus vestigia quædam & simulacra etiam in bestijs reperiuntur, ut supra inductum. Et 3. Quod in brutis laudabilis est instinctus naturæ, id in homine, accedente libertate & rationis ductu, virtus evadit.

3. Præterea & hic ad nostræ sententiaz confirmatiōmem sic argumentari licet: Ubiq; in actionibus humanis honesta & laudabilis mediocritas ad rectæ rationis normam exacta elucet; ibi est virtus moralis; Sed

circa ira moderationem honesta &c. L. ibi est virtus
moralis quae est ipsa mansuetudo. conf. Ihes. 10. praece-
dent: Dilipue.

6. Potest insuper hoc loco non injuriā vētilari qua-
rio, quā de Fortitudine alijs formant, An etiam in statu in-
nocentie Mansuetudo locum habuerit? Licet autem questio
non adeō necessaria, decisio tamen non inutilis futura.
Pro negativā sic argui potest: Negato objecto & virtus ipsa
negatur, quia radicaliter ab objecto dependet: Atqui in statu in-
tegritatis nullum erat objectum mansuetudinis (sicuti nec for-
titudinis) quod homini, molestum esse iram excitando (pericu-
la, terrores, mortem, paupertatem afferendo &c.) vel
incommodare posset; E. in statu integritatis Mansuetudo (Forti-
tudo) non fuit nec esse potuit.

7. Quid respondeat Dietlmarsius vid: ejus System. Ethic.
lib. 3. part. 3. Exercit. 3. Disquisit. 1. Nos autem breviter
& simpliciter respondemus. 1. Negando majorem
prop. Nam vel adhuc ante lapsum fuit Diabolus omnis
mali, molesti, calamitatis, ira & mortis causa. 2. Ob-
jectum virtutum duplex esse prout in confessio est; Aliud
internum ipsum sc. appetitum; hic irascibilem & affec-
tum ira vel metus aut confidentiae; Aliud externum, qd
facultatem movet atq; affectum extrinsecus excitat.
Quamvis autem hoc defuerit; illud tamen ideo non ad-
esse non potuit. Cum omnibus facultatibus instruens
& affectibus obnoxius etiam ante lapsum horum fuerit.

8. Firmius igitur pro affirmativa sic ratiocinari li-
cet: Ubi omnium virtutum chorus, nullā exceptā, & quidem
ingradu excellenti reperitur; ibi etiam mansuetudo (& For-
titudo) adest; Sed in Adamo etiam ante lapsum omnium virtu-
tum chorus repertus &c. Alias enim deterioris suis est con-
ditionis Adamus ante, quam sunt homines iam post

lapsum, quod est absurdum. Deterior enim est pri
pauciorum virtutum capax est. Ergo etiam in Adamo an-
te lapsus manus vetudo (& fortitudo) aderat.

9. Sed jam ad rem ipsam: Et i. Anne aliquando irasci
licitum sit? discipulamus. Stoici eorumque assidue ut cathe-
ros omnes affectus, ita potissimum nra n dimittunt: Ar-
gumenta praecipua compendiosè hæc sunt. 1. Quid plurimorum malorum, marmororum, cedrum & injuriarum
causa est, prudentia inimicum, insanie species & pestis humana
generi nocentissima; id omnino fugiendum totumq; nisi & sim-
pli citer cavenendum atq; diminandum. Sed ira est talis; E. Cura
major prop. manifestissima sit; Nullus quippe efficiens
suā causa toto genere deterior esse potest. Minor siue
assumptio: stabilitur partim experientia & exemplis, par-
tim testimonij & autoritate sum nostrorum virorum.
Vid. Valer. Max. lib. 9. c. 3. Senec. lib. 1. de ira c. 1. & 2.
nec indigne sunt etiam lib. 2dus & 3tius qui, in idem
argumentum eleganter nō conscripti, legantur. Hic
vero in re clara multis opus non est.

10. Dicitur præterea 2. Ex Sacris haud leve argu-
mentum. 1. Gen. 4. v. 6. Quare irasceris? vel, ad quid
est ira tibi? Matth. 5. v. 22. Quisquis irascitur fratri suo
obnoxius erit iudicio. & v. 25. Habeto benevolentiam
eum adversario; Et v. 39. ne resistatis malo, cum seqq.
Eph. 4. v. 1. 2. & 3. & v. 26. Sol ne occidat super iram ve-
stram & v. 31. Omnis ira &c. tollatur. Coloss. 3. v. 13.
Jac. 1. v. 20. ira viri justitia in Dei non efficit. Et simi-
libus locis iram planè prohibentibus. Quibus addi-
potest Basilis in concione contra irascentes. Quid
igitur script. Sacra prohibet & B. Patres aversantur id li-
citum non est: Sed iram Sacra S. prohibet &c. E.

11. Verum adhibita distinctione inter iram & ira-

cundiam propriè dictam (sepè etenim ira etiam in hâc acceptione sumitur). Quod ira preslè & accuratè dicta ipsum affectum & naturalē motiōem significat quo malum amoliri & vindicare conatur & hoc natura omnia fermè animalia armavit; quæ in se minimè viciosa vel illicita. *Ira cundis* autem viciosum habitum significans, quo ad irascendum & illegitimè vindicandum proclives sumus, in vitio est & illicita. De hâc Potissimum & quæ ex sacris & quæ ex prophani sliteris in contrarium adducta sunt, non de illâ intelligenda esse tu n contextus, tum ipsa ratio, tum loca parallela facile ostenduntur.

¶ 2. In specie respond: ad 1. Object. & quidé primò ad majorem prop: eam limitando, pr̄ eiusposita sc. Distinctione inter causam per se & per accidens: hoc modo. Quicquid per se tot malorum causa est &c. Deinde neg: assump: ira quatenus affectus *Physicus* ejusmodi incommodorum, morborum, injustitiae, turbati judicij &c. Per se causa non est: Sed ex accidenti quatenus modus exceditur, & in iracundiam degenerat. Quin & *Seneca* ipse qui alias cit: l. ira in corpore multis exaggerat lib. 1.

C. 4. Item ab iracundia distare facetur, quantum timor à timideitate, &c. Alijs satis nota sunt hic Stoicorum paradoxæ, qui id per invadere conati sunt, quod nec ipsi præstare potuerunt, nec possibile esse crediderunt; Sed, ut ipsorum etiam interpres attestantur, Ad impossibilia & ultra medium vocantes ad possibilia persuadere & medium occupare docuerunt.

¶ 3. Ad textus sacros in 2d. Arg. respondetur etiam priora applicando & deinde ex alijs contextibus unde optima interpretatio hauritur. Ephes. 4. v. 26. ὁ γείζεται, ubi ira si non injungitur, certè permittitur & in-

et algetus conf. Psal. 4. v. 5. ubi teste Chemnitio significans
cantius commotio designatur. Temerè autem si ex irasci,
id est, ob leuem & privatam causam, ex impati-
entia vel malitia, sine respectu ad gloriam Dei, amor
justitiae, odium turpitudinis irasci &c. Salvator ipse
citato Matth. 5. prohibet. Videatur Chemnitius loco de
lege Dei ad 5. præceptum p. m. 184. & seqq. Aliquando
igitur irasci licitum esse omnino concluditur. Omni
quippe irâ penitus sublatâ, Mansuetudo etiam quæ circa i-
ræ moderationem versatur tolleretur & extingveretur.

14. Ergone indistincte & quandocunq; irasci licet? Neg.
Contrarium tamen ex aliatis concludendum videtur:
Siquidem enim ira est affectus naturalis; Merè autem naturalis
nisiquam sunt prohibita. E. nec ira est prohibita. Sed Resp.
ex fundamento supra Disp. 3. th. 25. Posito; Affectus
physicè & naturaliter consideratos indifferentes esse i. e.
neq; bonos neq; malos moraliter. Quatenus vero rectæ ra-
tionis dictum & legis moralis moderamen sequuntur
aut respuunt, bonos aut malos, licitos aut illicitos fieri.
Ita quoq; ira si eidem congruat sine vitio est: Sin secus
prohibita.

15. Non itaq; licet irasci. 1. Superioribus utpote magi-
stratui, parentibus, Doctoribus & præceptoribus, tum
enim in 4tum præceptum impingitur. Sicut è contra
superiores, quatenus scilicet tales, & inferiores eis ad
obedientiam obstrixi reluctantur, licite & recte irascun-
tur. 2. Ob levæ causæ, multò minus incertas. Si na-
perta fiat injuria, vitæ, famæ, uxori, liberis, parentibus,
cognatis &c. iniqua vis inferatur, bona hostiliter attri-
bentur, irâ commoveri planè illicitum non erit. 3.
ut modus tamen non excedatur, & charitas proximi
non postponatur aut omnino negligatur. Neq; igitur

vimis vehementer excandescat, ut ira in furorem veratur. Nendum causa semel legitime transacta resuicetur ac refricitur. Namq[ue] ira in sinu stulti quiescit. Eccles. 7.

16. Anne igitur vindicta licita? Quæstio hæc etiam hoc loco decidi solet; quamvis pro diverso considerande modo ad aliud atq[ue] aliud forum spectet. Nam à Theologis expeditur dum docent, an & quatenus bona conscientia quis se suosq[ue]; contra violentum aggressorem tueri ac defendere possit? A Iesu quatenus queritur de p[ro]p[ri]etate aggressorem occidenti irroganda? Hic vero in Ethicu quatenus disquiritur, an hominem etiam ad sui suorumq[ue]; defensionem occidere unquam honestum esse possit, & fræna iræ eò usq[ue]; citra Mansuetudinu[m] iacturam & violationem, aliquando laxari queant?

17. Ad resolutionem hujus dubij observanda est diffinitio inter vindictam publicam & privatam; Illa dicitur quæ à Magistratu publicè exercetur, sive in subditos contra leges peccantes; sive in extraneos temp. ejusve membra offendentes: Hæc quæ à privatis ubi magistratus auxilium praesto non est vel esse potest, adhibetur. Quæquam non diffiteridum privatam isthanc vindictam non nisi impropter sic appellari, cum defensio potius & inculpata tutela, seu moderamen inculpatae tutelle, ut loquuntur Iusti, rectius nominetur; sed cum usus ita obtinuit, non opus est de verbis litigare, modo de re constet.

18. Haec autem cum jura & naturalia & civilia admittant, honeste quoq[ue]; sine manu studiniis læsione adhiberi posse statuimus. Quicquid enim natura & recterationi congruit, id honestum est, & à virtutis prescripto non aberrat: Atqui se & suos ex imminenti periculo eruere & adversus vim defendere natura & recterationi congruit. E. Major propria est ex definitione virtutis & honestatis. Minor etiam

etiam multis confirmati posset. Natura enim ut suā
demolitionem atq; interitum aversatur; ita sui con-
servationem ac tuitionem quantum fieri potest, procu-
rat atq; molitur. Juxta illud Cic. i. Officiorum: principio omni
animantium generi est & naturā tributum ut se vitam corpusq; tueatur decli-
netq; ea quæ nocitura videntur. Huc etiam facit illud Plinii, Leonum feri-
tas inter se non dimicat, serpentum mortus non petunt serpentes; Sed si vita
inferatur, nullx est cui non, sit ira non sit animus iniuriaz impatiens & prom-
pta, si necess, ad se de fendendum a lacritas. Proinde & Iosephus lib.

4. de bello iudaico c. 13. Scribit. Naturæ lex firma est ut
omnes velint vivere, quā de causa hostes eos judicamus
qui nobis illud auferre præ se ferunt, & nos ab ijs vindi-
care molimur. Experientia deinde tam irrationalium
quām rationalium hoc ipsum satis confirmat. Acce-
dente deniq; jure civili Romano & Svecano: l.3. ff. de f.
& J. & l.1. C. quando liceat unicuiq; sine judice vindicare.
Adde c. i. Drap medh willia L. & St. item c. 12. & 13.
L. & eod. Privatam itaq; defensionem, maxime si extre-
ma necessitas urget, honeste suscipi posse perswasum
habemus.

19. Non desunt tamen que obijci possunt: 1. Illud Iehovæ
Deuteron: 32. v. 25. Mibi ultio & retributio. 2. Ecclesiastici 28. v.
1. Qui vindicare vult à Domino inveniet vindictā. Cui consonat
illud Pauli ad Rom. 12. v. 17. Nulli malum pro malo. & v. 19.
Non vormetipos defendantes & vindicantes &c. Adde Hebr.
10. v. 30. 3. Matth. 5. v. 39. Christus inquit, Ne resistatis ma-
lo. Sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præ-
be illi & alteram. Conf. Luc. 6. 4. Exemplum Davidis qui
Saulis manum, mortem intentantis non resistendo aut defenden-
do, sed declinando evasit. 1. Sam. 19. v. 10. 5. Et ipsius Salvatoris
Christi, cuius omnis actio est nostra institutio, juxta regulam The-
logicam: 1. Pet. 2. v. 20. 21. & seqq. Sed Christus ejus-
modi defensione uti noluit, cum tamen facile potuisse. Matth.
26. v. 53.

26. v. 53. Et deniq; 6. Sarci domini Martyrum exemplu, qui non
feriendo sed ferendo coronam reportarunt. 2. Pet. 3. v. 14.

20. Sed ad priora duo uniformis est respōsio; in iustis
videlicet scripturæ dictis sermonē esse de vindictā pri-
vatā, quæ ordinariè prohibita; Non de publicā quæ à
Magistratu legite exerceatur, siquidem gladium fru-
stra non gestat. Rom: 13. v. 4. Additur ordinariè ut in-
nuatur summā urgente necessitate etiam extraordino-
rio medio ut licitum esse. Necessitatis enim tanta vis est,
ut ex illicitis facere possit licitum, quod exemplo Da-
vidis. 1. Sam. 21. interprete Chemnit: probatur; Juxta
proverbium; Necessitas non habet legem. Imò Magistra-
tus ipse hoc in pastu gladium ad seipso tuendum porre-
xit; Uti patet ex supra citato textu Codicū, quando lic: unie:
Ubi irppp. Valent: Theod: & Arcad: hunc in modum rescribunt; Liberato
resistendi cunctis tribuimus facultatem &c. Ac mortem quam missabatur
excipiat (sc. violentus aggressor) & id quod intendebat incurrat. Rati-
o subiungitur: Melius enim est occurrere in tempore, quam post exitum vī-
dicare. Vestram igitur vobis permittimus ultionem &c. Quod idē
etiam citati textus juris nostri innuunt. Cum igitur
sui defensionem natura dicitur, legesq; permittant; ne
sero post vulneratam causam remedium queratur;
Defensionem hanc ubi eam necessitas injungit, & legi-
timum moderamen servatur, quatenus à magistratu
(cui obediendum) & legibus concessā invenitur, verbo
Dēi contrariari non videretur.

21. Regerit tamen adhuc potest; Multam nibilominus
aliquam de jure nostro, presertim municipalī (prout ex sit; cap.
2. de homicid: patet.) etiam casuali homicidio irrogari; Unde
concluditur actionem per omnia honestam non esse. Ubiq; ^{enim}
enim multa exigitur ibi delictum presupponitur; At ubi de-
lictum adest, ibi honestas abest. Resp. jus nostrum hoc in
passu à jure Romano dissidere ubi imp. Gordianus A. Quin-

Si ergo hunc in modum respondet: *Is qui aggressorem vel
quemcumq; alium in dubio viæ discrimine constitutus occiderit,
nullum ob id factum calumniam meruere debet.* Cod: alleg;
cernil. l. 2. conf. l. 3. eod. § L 4. *Dubium non est cum qui
in inferendo cedatis voluntate preceperat, jure casum vi-
deri.* Additur § in l. 5. bactratio: *Melius ueroq;
est bis occurrere § mederi, quam iniuria recepta vim
dictam perquirere.* Et quamvis hoc cum naturali
ratione congruere videatur. Jus tamen nostrum o-
mnioratione plane non destituitur. Nam cum iure divi-
no hæc in parte convenit, quod humani sanguinis effusi
sumus rationem haberi voluit, & potius ab insonti-
bus etiam, ubi res est obscura, multa exigi ut delictum
expietar, quam ut sanguis humaus inultus maneat. conf.
c. n. Deuteronom. & c. 25. Drap. medij will. §§. Hinc ob-
jectione facile diluitur: Ubi conq; invenitur multa seu
pena ibi etiam delictum, & sic in honestas; Nimirum
id sequi in manifesti delictis & ordinariis: Extraordinarie ta-
men & in certis casibus aliud statutum allegata loca de-
monstrant. Adde c. 1. Drap medij will. §§. Ad dictum
Pauli Rom. 12. Respond: hic malum pro malo non re-
ferri; Sed malum intollerans averti vel præverti, quod
Paulus non prohibet. Defendere vero & vindicare se-
ipsum extra extrema necessitatis casum prohibet, qua
semper excienda... .

2). Ad se Argt: in Thesi 19. positum, loca videlicet
Math. 5. & Luc. 6. Resp. Christum loqui utrobiq; de
Christianâ charitate, mutua dilectione & p[ro]l[ific]e fraternitate;
quæ leges naturæ & civiles nō evertunt, ordinata n. chari-
tas incipit à seipso. Neq; legitima iuris media in collate-
mus exercere salvator constituit. Alapam private

zusū vindicare prohibuit; mortem verò minitantes
repellere non vetuit. Maxime cum leges id permit-
tant. Non enim venit solvere legem sed implere.
Matth. 5. v. 17. conf. notas Osianae.

23. In 4to Arg. Exemplum Davidis minus quadrat:
Saul enim Rex & Davidis legitimus magistratus, imo
& patersive Sacererat. Unde ipsi tam facile resisteret
non debuit. Sup. Th. 15. *Et reg eris.* David etiam
sanctus Rex erat. Respondet pro nobis Seneca Regi tucen-
da maxime regum est ius. Et hoc quadrat illud plau-
si; indigna, digna habenda sunt, Rex qua facie. Adde-
dum aversione corporis idem declinare potuit, & inco-
lumis evadere, neq; privatum irruentem occidere
debuisset.

24. Salvatoris Christi exemplum 1, ad hoc minus
huc pertinet: *Ipsius actio est nostra institutio.* scil. quam
nos imitari voluit, & quadam tenus si non implere atta-
men conarsi possumus. Hanc verò actionem quod in-
star agnitorum tonsore tacuerit. Esai. 53. & Actor. 8.
ignominiosam & violentam mortem pro totius generis
humani peccatis insōns & immōcens sustinuerit, à no-
bis impleri nec voluit, nec fieri potest: Neq; de eā Aposto-
lus P. loquitur, sed de patientia in adversis extra talēm ca-
sum qualem propoluimus. Et Christus jubet disce-
re à se Matth. 11. v. 29. quod sit mitis & humilis corde.
Non verò violetū aggressorē si repelli possit: admittere.
Quin imo ipse ei primitus in horio aggredientem
judaorum cohortem prosternens, Job. 18. v. 6. quid
sacere posset *E*sus baberet ostendit; nisi pro totius
mundi peccatis spontaneam mortem subire paratus
fuisset.

25. *Sanctorum Martyrum exempla.* 6. Itidem aliena sunt; Illi enim s. ut plurimum a magistratibus & potentioribus atq; vi majori obruti fuerunt, quibus resistere aut non debuerunt; aut non potuerunt: Hic sermo est de æqualibus & in tali casu ubi aliquis se suosq; defendere potest. 2. Imparitas est in eo; Martyres propter gloriam Dei, & confessionem nominis Christi, libenter injurias mortemq; ipsam passi sunt: Hic sermo est de tali casu ubi aliquis privato autu proximo mortem intentat, & honor ac gloria Dei ejusmodi morte aut passione nihil quicquam extenditur vel propagatur. Tum enim aggressorem honeste & circa mansuetudinis violationem repellere posse statuimus^o. Quid & Moses teste sp. S. omnium mortalium mansuetissimus Num. 12. v. 3. popularem suum ab Ægyptij injurijs defensurus, aggressorem occidit. Exod. 2. v. 12. quem locum etiam delegit in defensione contra manifestam & atrocem injuriam D. Chytr. interpretatur. Et hæc itabrexit ad Argumenta in contrarium adducta.

26. Quid vero de verbalibus injurijs tenendum sit ex Fasculo quod rationum Ethic. Sect. 2. Membr. 4 quæst. 2. patet; Distinguendum Ic. 1. Inter graves, maiores & atrocies injurijs, quib^o fama quæcum vita paripassu ambulare communiter dicitur. Et levies, seu minores & non ita atrocies, quæ scil. ex calore seu fervore iracundia, non ex intentione exciderunt, nec perseveranter urgentur ac defenduntur. Ethicæ facilius condonandæ & magno animo contemnendæ; illæ vero ubi existimatio periclitari videtur, Crudelis enim est qui famam negligit, per vim iuris refellendæ, & (Sine acerbitate tamen & ut Christiana charitas omnia moderetur) per legitimos tramites vindicandæ.

37. Sunt præterea injuriæ aliæ Publicæ & officiales, quas officij ratione refellere tenemur, & nisi male administrati muneris notam subire velimus, refutare conabimur: Aliæ private & personales, quas præfertim si leviores, contènere est refutare, & abunde vindicaveris, ita Christus ipse Job. 8. PERSONALEM iniuriam, quod Samaritanum appellavit Judæi, silentio præterivit: OFFICIALEM autem quod Damoni-
cam habere dixerint, abunde confutaverat.

28. Quemadmodum autem circa iram laudabilis mediocritas datur, ita etiam utrinque extrema vitiola percaenda & devitanda veniunt, prout ex antea dictis non obscure constare potest: Nimirum ab una parte & in excessu iræ ac commotionis, ubi vel leviculas ob causas prætermotu quis excandescit; vel nimis amaruerenter iram diariū quā par sit fovet; vel utrumque facit & citò iram concipit, & implacabilem se deinde præbet offensas & grē condonando. Ab altera parte etiam in defectu peccari potest, ubi quis nullas injurias etiam si atrociter fecerit, vel ipsam moret. Ut cuncti di-
vini etiā nrae gloria & publicam utilitatem via-
lant. Hoc vitium nimia sc: lenitas, in publicis spe-
sonis est nocentissimum: immo crudelitate quodammodo perniciolor; (Sic enim hæc vitia in Magistratu vo-
cantur, sicuti Mansuetudo specialiter in illis clementia
audit.) Talis lenitatis exempli, in Sacerdote Eli habemus. I. SAMUEL. C. 2. & 3.

29. Utromq; agitur horum vitiiorum: nocentius atq;
deterius habendum sit facile deciditur: Nimirum in
Magistratu & publicis personis, non minus, sed sapienter magis
incommodare lenititudinem, cum illa, si erga malos
exerceatur, verò sit crudelitas quædam adversus bonos;
In privatis autem & æqualium familiari conversatione

iracundia, utpote unionem & amicitiam facile disfru-
pens, nocentior est, ideoq; eò studiosius cavenda.
Neq; létitudine & sanguinosa aut tām sēpē aut tam facilē
aut tam graviter quis labi potest. Sēpē enim queritur
& dubitatur anne qui privatam exercuit vindictam sit
absolvendus, vel quā pēnā plebēndus. An vero qui e-
am neglexerit pēnā afficiendus sit, nondum adeo con-
troversum erat.

30. Obstare tamen huic sententia videtur, quod ira sit
motus appetitus quo malum præsens violenter avertitur vel retrah-
butione pensatur. Iam autem malum propellere & avertere
utilius est & commodius quā idem perferre & sustinere; Er-
gō lenitudo quā malā turpiter tollerantur & sustinēt, Iracun-
diā dēterior est atq; nocentior, siquidem hāc mali & nocentia
avertuntur ac propelluntur. Sed respond: potest ex ante-
dictis; Silentia & quē esset frequens vitium, & ho-
mines in illud & quē propenderent, & a que scie ferendo
ac inferendo injuriam peccarent, tum fatendum est
hoc argumentum aliquid obtinere posse. Sed cum
vitia isthac hoc loco non tām in abstracto quā n in con-
creto, quatenus sc: hominibus vel in conversatione, vel
respectu valetudinis, vel in alia incommoda princi-
pando incommodāt; dicimus iracundiā esse no-
centioram.

31. Quanquam enim Mansuetudo non sit virtus merē
bonilitatis prout nonnulli eam faciunt, siquidēm etiā ex-
era conversationem quis vel, cum injuriarum recorda-
tur alijs vel sibi ipsi interdum irasci potest; Fatendum
tamen est hujus virtutis, si ullius, in quotidiano convi-
eti usum quotidianum & pernecessarium esse. Re-
media contra iracundiam valētia videsis in Ergast: vir-
tut: Apud Heider: in Philos, morali & aliis. Ethic
de Mansuetudine.

COROLLARIA HISTOR.

I.

Historia que est vera rerum gestarum narratio ad serendum de similibus iudicium & actiones informandas, in omni studio est utilissima: quibusdem exemplis plane necessaria.

2. Non incommodè dividitur historia in universale cum ratione locis sum respectu temporis, & particularem, certam temporis periodum, populum aut regnum respiciens.

3. In studio historico ab universalis historia incipiendum.

4. Historia alia Sacra seu Ecclesiastica religionis negotia & progressus concernens, alia Civilis seu Politica est qua seculare & civilia negotia atque regimini mutationes commemorat.

5. Mundi antediluviani duratio 1656. Annorum exceptis 5. Genesi per additionem annorum etatis singulorum Patriarcharum atque genuerint, & manifeste colligitur.

6. Longevitatis Patriarcharum ante diluvianorum duplex causa; altera physica, altera Theologica: Prior quod terrâ nondum inundatione corrupta, herbae, radices omniaq; alimenta longè salubriora extiterint: posterior, ut veram de Deo ejusq; bona-

nita-

bonitate de Trinam & horrendo hominis lapsu nec non
reparatione per semen mulieris caput serpentis contri-
turū, eō commodius propagarent; antiqui serpentis
& impiorum dolos atq; calumnias refellerent; deq; di-
vinā providentiā & piorum præmīs, luculentē te-
starentur.

7. Vera & sincera religio, per manus quasi tra-
ditu à Noacho ad Abrahamum commode pro-
pagari potuit. Vixit enim Noach 350. annis post
diluvium; Genes: 9. v. 28. Abraham autē anno 292.
à diluvio natus est; Genes: 11, nimirum anno mundi,
1949. atq; ita cum Noacho annis 57. vixerat.

8. Quaorū fuisse Monarchias sive summa imperia
in mundo post diluvium, ex cap. 2. & 7. Danielis.
non immerito concluditur.

9. De primæ Monarchiæ duratione vehementer inter
sele authores variant, alijs, ut Diod: Siculo, ejusq; aëcclæ
1360. annū eidem assignantibus, alijs cum Uelleio 1070. alijs
cum Herodoto tantum 5000. Unde & Varrois dictum con-
firmatur, tria temporum intervalla constituentur, priorum iu-
certum; Secundum fabulosum; Tertium HISTORICUM.

10. Ninum Nimrodi nepotem fuisse, ex Epitaphio e-
jusdem Xenophon adstruit; quod tam audacter rejec-
endum non videtur. Et quamvis Assur Niniven fun-
daverit Gen: 10. v. 11. potuit tamen Ninus eam ampliando &
restaurando ex seipso noscen imponere, velut CONSTANTINUS
M. BYZANTIO &c.